

Wymagania z wiedzy o społeczeństwie na poszczególne oceny w klasie 8 w Szkole Podstawowej nr 3 im. Noblistów Polskich w Gryfinie

I. Treści nauczania zostały opracowane zgodnie z:

-Podstawą programowa kształcenia ogólnego z wiedzy o społeczeństwie dla uczniów klas VIII szkoły podstawowej zawartą w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 14 lutego 2017 r.

-Programem nauczania: Wiedza o społeczeństwie, E. Dobrzycka, Krzysztof Makara.

II. Celami kształcenia na zajęciach wiedzy o społeczeństwie będą:

- nabywanie wiedzy,

-doskonalenie umiejętności,

-kształtowanie postaw obywatelskich, patriotycznych, prospołnotowych.

III. Absolwent, który kończy edukację wiedzy o społeczeństwie powinien:

- podejmować próby rozwiązania konfliktów międzyludzkich;
- komunikować się i współpracować w grupie;
- znać i stosować zasady etyczne w życiu publicznym i pracy zawodowej ;
- podejmować próby działań społecznych na forum społeczności szkolnej, publicznej, samorządowej;
- napisać podanie, krótki list, wypełnić druk, podejmować próby załatwiania prostych spraw urzędowych;
- potrafić gospodarować pieniędzmi oraz rozumieć potrzebę oszczędzania;
- opisywać najważniejsze zasady demokratyczne i posługiwać się nimi;
- wiedzieć, kto sprawuje funkcję głowy państwa, członków polskiego rządu;
- orientować się w bieżących wydarzeniach w Polsce i na świecie;
- prezentować postawę tolerancji w stosunku do innych narodów i mniejszości narodowych;
- angażować się na miarę swoich możliwości w pomoc humanitarną;
- umieć przygotować krótkie wystąpienie publiczne;
- rozumieć w jaki sposób praca , wykształcenie i przedsiębiorczość pomaga w zaspokojeniu potrzeb nie tylko ekonomicznych;
- rozróżniać organizacje międzynarodowe i ich zadania(Unii Europejskiej, Paktu Północnoatlantyckiego, Organizacji Narodów Zjednoczonych);

- wiedzieć jak segregować śmieci i dlaczego dbałość o środowisko jest obowiązkiem nie tylko konstytucyjnym ,
- wymieniać najważniejsze zasady związane z wyborami i rozumieć znaczenie uczestniczenia w nich;
- rozpoznawać zachowania nieetyczne w życiu społecznym i politycznym i wyrażać o nich własne opinie;
- odczytywać informacje z różnych źródeł, wykorzystywać je do prezentacji własnych poglądów;
- posługiwać się swobodnie różnymi mediami, mając świadomość związanych z nimi zagrożeń i możliwości manipulacji;
- wyjaśnić dlaczego trójpodział władzy oraz wolność słowa i wypowiedzi gwarantuje istnienie demokracji;
- prezentować postawę patriotyzmu w odniesieniu do ojczyzny i społeczeństwa;
- wymieniać i stosować prawa i obowiązki zapisane w konstytucji;
- znać oczekiwania współczesnego rynku pracy i planować dalszą edukację.

IV. Przewidywane osiągnięcia uczniów:

Wymagania zostały opracowane na poszczególne oceny do 9 modułów tematycznych.

1. Człowiek w społeczeństwie. Rodzina
2. Szkoła i edukacja
3. Prawa w życiu człowieka
4. Udział obywateli w życiu publicznym
5. Środki masowego przekazu
6. Naród i państwo
7. Demokracja w Rzeczypospolitej Polskiej
8. Samorząd terytorialny
9. Polska we współczesnym świecie

PONIŻSZE WYMAGANIA ZOSTAŁY OPRACOWANE W SPOSÓB SZCZEGÓŁOWY W ODNIESIENIU DO WIEDZY, UMIEJĘTNOŚCI I POSTAW.

DZIAŁY:	DOPUSZCZAJĄCA	DOSTATECZNA	DOBRA	BARDZO DOBRA	CELUJĄCA
	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń nie opanował w sposób dostateczny materiału przewidzianego programem, a jego wiedza ma poważne braki; - przy pomocy nauczyciela jest w stanie zrealizować proste polecenia; - nie potrafi sformułować jasnej wypowiedzi na temat omawiane na zajęciach; - wykazuje chęć pracy w grupie, ale nie jest zaangażowany w pracę zespołu; 	<ul style="list-style-type: none"> - sporadycznie jest aktywny na lekcjach; - jego wiedza jest wyrywkowa i fragmentaryczna; - ma problemy z samodzielnym sformułowaniem i uzasadnieniem swoich wypowiedzi; - udziela odpowiedzi na proste pytania nauczyciela; - samodzielnie wykonuje proste zadania, które przydziel mu grupa; - omawia proste diagramy, wykresy, tabele; 	<ul style="list-style-type: none"> — w dużej mierze opanował treści i umiejętności zawarte w programie; — chętnie pracuje w grupie; — jest aktywny na zajęciach; — umiejętnie wykorzystuje zdobyte informacje; — wykonuje samodzielnie typowe zadania związane z tokiem lekcji i zlecone przez nauczyciela; — umie formułować proste, typowe wypowiedzi ustne i pisemne; — potrafi interpretować diagramy, wykresy, mapki tematyczne, tabele; 	<ul style="list-style-type: none"> - jest bardzo aktywny na zajęciach; - sprawnie i samodzielnie posługuje się różnymi źródłami wiedzy; - uzasadnia odpowiedzi, korzystając z wiadomości prasowych i telewizyjnych; - potrafi posługiwać się omawianymi pojęciami ; - potrafi posługiwać się tekstem Konstytucji RP; - na wybranych przykładach potrafi ocenić funkcjonowanie w praktyce zasad ustroju RP; - potrafi wykorzystać wiedzę teoretyczną do oceny problemów, które są rozwiązywane przez władze centralne i samorządowe; - uzasadnia własne poglądy i stanowiska; - dokonuje samodzielnej oceny wydarzeń i zjawisk; - dostrzega związki przyczynowo - skutkowe; - potrafi interpretować diagramy, wykresy, tabele, mapki tematyczne i wyciągać wnioski; - interpretuje teksty źródłowe; - porównuje swoje miejsce w społeczeństwie z innymi; 	<ul style="list-style-type: none"> - rozwija własne zainteresowania; - z sukcesami bierze udział w konkursach; - jest bardzo aktywny i zaangażowany na lekcjach; - wykonuje szereg zadań dodatkowych z własnej inicjatywy; - jest żywo zainteresowany tym, co się dzieje w Polsce i na świecie; - angażuje się w akcje o charakterze humanitarnym, ekologicznym, wolontariackim; — umiejętnie formułuje argumenty, wypowiada się bardzo poprawnym językiem; — potrafi doskonale zaplanować i zorganizować pracę swoją i innych. - potrafi łączyć wiedzę z różnych przedmiotów; - przedstawia obecny stan wiedzy dotyczącej badań socjologicznych; - wzorowo współpracuje w grupie, potrafi słuchać innych; - zna i cytuje maksymy filozofów i umie je zinterpretować;
DZIAŁ I. Człowiek w społeczeństwie. Rodzina. (8 jednostek lekcyjnych)	<ul style="list-style-type: none"> - wie, że człowiek jest istotą biologiczną i społeczną; - odróżnia: cechy nabyte od cech wrodzonych, potrzeby materialne i niematerialne; - wymienia: wartości uniwersalne, czynniki produkcji; - wie, dlaczego człowiek pracuje; - wyjaśnia pojęcia: „grupa społeczna”, „praca”, „rynek”, „bezrobocie”; 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia cechy człowieka wyróżniające go ze świata zwierząt, osiągnięcia cywilizacyjne ludzi na przestrzeni wieków; - wyjaśnia: „socjalizacja”, „osobowość”, „potrzeby człowieka”, „czynniki produkcji”, „grupy społeczne”, „rola społeczna”, „subkultura”; - potrafi wymienić wartości ważne w jego życiu; - wie, czym zajmuje się ekonomia; 	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie, że człowiek staje się istotą społeczną dzięki różnorodnym kontaktom, - podaje przykłady cech wrodzonych i nabytych człowieka; - potrafi wyjaśnić pojęcie „resocjalizacja”; - wyjaśnia pojęcie „ekonomia” i „rzadkość dóbr”; - poprawnie charakteryzuje czynniki produkcji; 	<ul style="list-style-type: none"> - potrafi wyjaśnić, co kształtuje osobowość człowieka; - wskazuje różnicę między procesem socjalizacji i resocjalizacji; - dokonuje oceny własnej osoby w kontekście wartości uniwersalnych; - potrafi dokonać analizy tekstu źródłowego i wykazać znaczenie istnienia potrzeb dla rozwoju człowieka; - potrafi dokonać krytycznej analizy zjawiska 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia zależności między zaspokojeniem potrzeb i wywiązywaniem się z ról społecznych a samorealizacją i samooceną jednostki, - podaje konsekwencje braku zaspokojenia poszczególnych potrzeb człowieka, - przytacza przykłady konfliktu ról społecznych, wskazuje przyczyny, konsekwencje, sposoby rozwiązania problemu,

	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia rodzaje grup społecznych, funkcje i rodzaje pracy; - wie, do jakich grup należy, jakim typem grupy jest rodzina; - wylicza elementy charakterystyczne dla właściwego porozumiewania się; - zna pojęcia: „komunikacja werbalna”, „komunikacja niewerbalna”, „asertywność”; - wie, jakimi sposobami należy rozwiązywać konflikty i zna ich przyczyny; - potrafi wymienić członków swojej rodziny; - wskazuje, czym zajmuje się genealogia; - wymienia funkcje rodziny, swoje prawa i obowiązki jako członka rodziny; - wie, gdzie szukać informacji o możliwości zatrudnienia; - lokalizuje siedzibę urzędu pracy w miejscu zamieszkania; - wyjaśnia pojęcia: „gospodarstwo domowe”, „konsumpcja”, „lokata bankowa”, „kredyt”, „emerytura”, „zawód”, „kwalifikacja”; - wymienia główne źródła dochodów obywateli; 	<ul style="list-style-type: none"> - zna sposoby podejmowania wspólnych decyzji; - charakteryzuje grupę koleżeńską i grupę nastawioną na realizację określonego zadania; - potrafi podać przykłady werbalnego i niewerbalnego porozumiewania się; - zna zasady aktywnego słuchania; - rozpoznaje przypadki wymagające postaw asertywnych; - wyraża emocje w komunikacie „ja”; - definiuje pojęcia: „asertywność”, „arbitraż”, „kompromis”; - uzasadnia, że konflikt w grupie może wynikać z różnych przyczyn (sprzeczne interesy, inne cele); - uzasadnia szczególną rolę rodziny w życiu człowieka; - zna prawa i obowiązki dzieci w rodzinie; - potrafi omówić funkcje społecznie sytuacje, w których gwarantowane są prawa rodziny; - poprawnie charakteryzuje funkcje pracy; - definiuje pojęcia: „rynek pracy”, „budżet rodzinny”, „depozyt bankowy”, „obligacja, akcja”; - potrafi skorzystać z biura pośrednictwa pracy; - wie, jak należy przygotować dokumenty niezbędne w uzyskaniu pracy; - wymienia rodzaje bezrobocia; - wyjaśnia, jak funkcjonuje gospodarstwo domowe; - rozumie, że sytuacja ekonomiczna rodziny zależy od wykształcenia i przedsiębiorczości jej członków; 	<ul style="list-style-type: none"> - potrafi uzasadnić, dlaczego występuje rzadkość dóbr, omówić i uzupełnić piramidę Masłowa, wykazać związek pracy z zaspokajaniem potrzeb; - poprawnie stosuje pojęcia: „grupa społeczna”, „konformizm”, „nonkonformizm”; - zna rodzaje więzi społecznych w grupie; - porównuje zachowania pozytywne i negatywne oraz ich wpływ na postawę ludzi; - potrafi identyfikować różne role społeczne; - rozpoznaje sytuacje wymagające podjęcia decyzji indywidualnej i grupowej; — stosuje zasady właściwego porozumiewania się; - potrafi wyjaśnić zasady skutecznej autoprezentacji; - rozpoznaje sytuacje wymagające podjęcia decyzji indywidualnej i grupowej; - stosuje zasady aktywnego słuchania; - podaje przykłady trudnych społecznie sytuacji, w których należy zachować się asertywnie; - na konkretnych przykładach prezentuje różne sposoby rozwiązywania konfliktów; - wie, jaką rolę odgrywa mediator; - potrafi wyjaśnić wpływ rodziny na wychowujące się w niej dzieci; - wie, jakie zmiany w rodzinach nastąpiły na przestrzeni wieków; - wyjaśnia znaczenie pracy dla rozwoju człowieka; - wymienia przyczyny i charakteryzuje rodzaje bezrobocia; -na podstawie badań statystycznych potrafi 	<p>konsumpcjonizmu we współczesnym świecie;</p> <ul style="list-style-type: none"> - na podstawie różnych źródeł informacji wykazuje społecznie dobre i złe skutki częściowego zakazu handlu w niedzielę; - dokonuje, korzystając z różnych źródeł informacji, oceny wybranej grupy społecznej; - zna różne formy współpracy w grupie i w nich uczestniczy; - uzasadnia znaczenie procedur demokratycznych i stosuje je w życiu grup, w których uczestniczy; - współpracuje z innymi – dzieli się zadaniami i wywiązuje się z nich; - wyjaśnia i stosuje podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji; - potrafi zaprezentować wystąpienie, w którym stosuje zasady właściwego porozumiewania się; - wyjaśnia i stosuje podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji; - wykorzystuje informacje do tworzenia własnej wypowiedzi na temat wydarzeń z życia społecznego, w tym publicznego; - komunikuje się w sprawach życia społecznego, w tym publicznego, oraz dyskutuje i przedstawia własne argumenty w wybranych sprawach tego typu; - potrafi ocenić wady i zalety różnych sposobów rozwiązywania konfliktów; - stosuje techniki asertywne w wyrażaniu emocji i własnego zdania; - potrafi wcielić się w rolę mediatora w sytuacji konfliktowej; 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia problem przestrzegania norm społecznych w swoim środowisku (ocena zjawiska, przyczyny i konsekwencje) - wyjaśnia, jak bycie świadomym konsumentem wpływa na funkcjonowanie gospodarstwa domowego; - na podstawie informacji pozyskanych z mediów omawia poziom bezrobocia w kraju z uwzględnieniem różnic terytorialnych i tych wynikających z wieku i kwalifikacji zatrudnionych; - dokonuje wyliczeń zysków z lokaty <i>a vista</i> i lokaty terminowej; -potrafi stosować prawa konsumenta w praktyce, w tym napisać reklamację wybranego produktu; - potrafi przygotować plan racjonalizacji domowego budżetu; rozumie, na czym polega budżet zrównoważony i czym jest deficyt; projektuje zrównoważony deficyt wybranego zdarzenia o charakterze ekonomicznym;
--	---	--	---	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> - zna rodzaje ubezpieczeń społecznych; - wymienia kategorie wydatków gospodarstwa domowego, planuje jego budżet; 	<p>analizować budżet gospodarstwa domowego;</p>	<ul style="list-style-type: none"> - potrafi opracować swoje drzewo genealogiczne; - ocenia sytuację współczesnej polskiej rodziny; - rozumie skutki bezrobocia dla gospodarki; - potrafi zdefiniować i ocenić zjawisko pracoholizmu; - potrafi wymienić i scharakteryzować pożądane umiejętności człowieka, które ułatwią mu sukces na rynku pracy; - rozumie, na czym polega upadłość konsumencka; - wyodrębnia różnice w podziale zadań organów szkoły; - planuje dalszą edukację, uwzględniając własne zainteresowania, zdolności i umiejętności oraz rady innych osób i sytuację na rynku pracy; 	
<p>DZIAŁ II. Szkoła i edukacja. (3 jednostki lekcyjne)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zna podstawowe dane dotyczące jego szkoły: nazwę, adres, patrona, nazwisko dyrektora; - wymienia organy szkoły, główne zadania szkoły, zadania samorządu uczniowskiego; - wie, kto w jego szkole jest przewodniczącym SU; - odróżnia zawód od kwalifikacji; 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje pracę organów szkoły; - rozumie, że oprócz praw uczeń ma obowiązki; - potrafi wymienić kompetencje organów szkoły; - zna funkcje szkoły, podstawowe dokumenty, na podstawie których funkcjonuje szkoła, system szkolny w Polsce, nazwisko Ministra Edukacji Narodowej; - potrafi wymienić kompetencje samorządu uczniowskiego; - przedstawia działania samorządu uczniowskiego; -charakteryzuje oczekiwane kompetencje wybranych kategorii społecznozawodowych; -rozumie, że wybierając zawód, trzeba uwzględnić zainteresowania, a także zapotrzebowanie na rynku; - potrafi wymienić błędy popełniane przy wyborze szkoły i zawodu; 	<ul style="list-style-type: none"> - potrafi wymienić zadania organu prowadzącego i organu sprawującego nadzór pedagogiczny nad szkołą; — wymienia instytucje i organizacje współpracujące ze szkołą; - opisuje działalność samorządu uczniowskiego; - wymienia cechy charakteru pożądane w pełnieniu funkcji w samorządzie szkolnym; - wyjaśnia, jak przeprowadzane są wybory organów samorządu szkolnego; - potrafi uzasadnić wybór szkoły lub zawodu; - potrafi przygotować niezbędne dokumenty celem uzyskania pracy; - wie, czym jest CV i list motywacyjny; - potrafi określić, jak uniknąć błędów popełnianych przy wyborze szkoły i zawodu; 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia system oświaty w Polsce, działalność samorządu uczniowskiego; - aktywnie włącza się w pracę samorządu uczniowskiego; - wykazuje konieczność współdziałania w życiu społecznym i wyjaśnia istotę samorządności; - potrafi wyjaśnić, dlaczego samorząd uczniowski jest szkołą demokracji; - potrafi dokonać analizy własnych zdolności i kompetencji do wykonywania określonego zawodu; — właściwie definiuje i określa znaczenie zawodów zaufania publicznego; - potrafi poprawnie napisać CV i list motywacyjny; 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia strategię planowania swojej przyszłości zawodowej, - potrafi przeprowadzić kampanię wyborczą do SU; - tłumaczy reguły funkcjonowania rynku pracy, - omawia wymogi współczesnego rynku pracy i ich wpływ na kompetencje pracowników. - dokonuje analizy lokalnego rynku pracy pod kątem poziomu bezrobocia, kwalifikacji osób zarejestrowanych i oferowanych miejsc pracy; - inicjuje ciekawe przedsięwzięcia aktywizujące uczniów;

			- opisuje stereotypy związane z poszczególnymi zawodami,		
DZIAŁ III. Prawa w życiu człowieka (6 jednostek lekcyjnych)	- wyjaśnia pojęcia: „prawa człowieka”, „konwencja”, „cyberprzestrzeń”, „cyberprzemoc”; - wymienia najważniejsze prawa i wolności człowieka, nazwy podstawowych dokumentów dotyczących praw człowieka, główne prawa i obowiązki dziecka, instytucje związane z ochroną praw dziecka: Rzecznika Praw Dziecka i UNICEF, nazwiska najbardziej znanych postaci związanych z obroną praw człowieka; - podaje przykłady łamania praw człowieka we współczesnym świecie; - wie, czym jest Powszechna Deklaracja Praw Człowieka oraz jaką rolę odgrywa Rzecznik Praw Obywatelskich; - zna podstawowe prawa i obowiązki obywatela RP; - wie, w jakim dokumencie są zapisane prawa i obowiązki obywatela RP; - wymienia rodzaje przemocy wobec nieletnich i wie, jak się zachować w sytuacji wystąpienia przemocy; - podaje różnice między sytuacją prawną małoletniego a nieletniego; - zna swoje prawa w razie kontaktu z policją lub służbami mundurowymi; - wymienia korzyści i zagrożenia z korzystania z internetu i telefonów komórkowych;	- przedstawia genezę praw człowieka, genezę praw dziecka; - charakteryzuje najważniejsze prawa i wolności człowieka, podstawowe dokumenty określające prawa i wolności człowieka; - wymienia generacje praw człowieka; - potrafi wyjaśnić, że prawa człowieka są naturalne, niezbywalne i nienaruszalne; - potrafi scharakteryzować podstawowe prawa dziecka zapisane w Konwencji o prawach dziecka; - wie, jakie są kompetencje Rzecznika Praw Dziecka; - omawia cele działalności Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci; - wykazuje, że prawa człowieka muszą być chronione; - zna najważniejsze dokumenty tworzące uniwersalny system praw człowieka; - wymienia organizacje pozarządowe działające na rzecz ochrony praw człowieka, regionalne systemy ochrony praw człowieka; - rozumie, że oprócz praw obywatel ma też powinności; - potrafi scharakteryzować wybrane prawa i obowiązki obywatelskie; - korzysta z Konstytucji RP i potrafi wyszukać zapis o danym prawie lub obowiązku obywatelskim; - charakteryzuje rodzaje przemocy wobec nieletnich; - wie, jak rozpoznać wystąpienie przemocy;	- wyjaśnia, że godność jest źródłem powszechnych, przyrodzonych, nienaruszalnych i niezbywalnych wolności i praw człowieka; - analizuje sformułowania preambuły Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka; - zna czynniki, które wyznaczają prawa i obowiązki dziecka – ucznia; - podaje przykłady działań Rzecznika Praw Dziecka; — przedstawia cele działalności Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci; - przedstawia przykłady działań organizacji pozarządowych na rzecz ochrony praw człowieka; - uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się zjawiskom braku tolerancji wobec różnych mniejszości; - na przykładzie wybranych państw opisuje, w jaki sposób prawa człowieka są w nich łamane; - charakteryzuje kompetencje Rzecznika Praw Obywatelskich, prawa i wolności polityczne zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; - wie, jakie instytucje są gwarantami praw i wolności obywatelskich; - charakteryzuje procedury, które mogą być zastosowane w przypadku zgłoszenia przemocy wobec nieletnich; - rozumie procedurę tzw. niebieskiej karty; - wymienia działania, jakie sąd może zastosować wobec nieletniego łamiącego prawo;	- uzasadnia, że godność człowieka jest podstawą różnych systemów moralnych; - rozpoznaje przykłady łamania praw człowieka na podstawie informacji uzyskanych z różnych źródeł; - potrafi przedstawić argumenty uzasadniające niedopuszczalność stosowania kary śmierci; - analizuje przepisy Konwencji Praw Dziecka; - wyszukuje i opisuje w formie prezentacji przykłady łamania praw dziecka na świecie; - dokonuje analizy przestrzegania praw dziecka w swoim najbliższym otoczeniu, w tym w szkole; - dokonuje oceny stopnia przestrzegania praw człowieka w Polsce i na świecie; - dokonuje analizy preambuły Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka; - przygotowuje raport o wybranej akcji dotyczącej obrony prawa człowieka realizowanej przez wybraną organizację pozarządową; - wie, w jaki sposób obywatel Polski może złożyć skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu; - umie określić rodzaje swobód obywatelskich i granice wolności; - dokonuje oceny stopnia przestrzegania praw i wolności obywatelskich; - wykazuje wpływ, jaki obywatel może mieć dzięki prawom człowieka na życie publiczne;	- uzasadnia, że wolności i prawa polityczne są konieczne dla funkcjonowania demokracji, - wykonuje projekt dotyczący opracowania programu pomocy dzieciom, których prawa są łamane; - przygotowuje prezentację na temat działalności wybranej organizacji pozarządowej zajmującej się ochroną praw człowieka, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego ochrony praw człowieka - przygotowuje poradnik bezpiecznego korzystania z internetu; - wymienia inne niż policja i straż miejska (gminna) służby porządkowe i określa ich uprawnienia, - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego bezpiecznego korzystania z sieci oraz unikania zagrożeń związanych z przestępczością

		<ul style="list-style-type: none"> - wymienia osoby i instytucje, które należy powiadomić w sytuacji wystąpienia lub podejrzenia przemocy; - przedstawia przykłady zastosowania internetu i telefonu komórkowego w życiu codziennym; - charakteryzuje korzyści i zagrożenia z korzystania z Internetu i z telefonów komórkowych; - wie, na czym polega hejt; - rozumie, czym są <i>fake news</i>; - zna podstawowe sposoby zabezpieczania Internetu; 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia najważniejsze uprawnienia i obowiązki policjantów w czasie podejmowania czynności służbowych wobec nieletnich; - wskazuje skutki występowania cyberprzemocy; - wie, jak reagować na przemoc w cyberprzestrzeni; - charakteryzuje zasady bezpiecznego korzystania z internetu i innych środków komunikacji elektronicznej; 	<ul style="list-style-type: none"> - wyszukuje i analizuje informacje ilustrujące działania obywateli mające na celu obronę praw i wolności; - wyszukuje informacje ilustrujące problem przemocy wobec dzieci i nieletnich; - charakteryzuje swoje zachowanie w przypadku kontaktu z policją lub inną służbą mundurową; - analizuje wybrane czynności i uprawnienia Policji na podstawie zapisów ustawy o Policji; - wyszukuje w internecie przykłady <i>fake news</i> oraz agresywnego hejtu; - potrafi wykazać i ocenić zależność między wybranymi wydarzeniami politycznymi a działaniami o charakterze agresywnym w internecie; - potrafi przygotować projekt działań mających na celu ograniczenie lub racjonalne używanie telefonów komórkowych w szkole; 	
<p>DZIAŁ IV. Udział obywateli w życiu publicznym (6 jednostek lekcyjnych)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: „społeczeństwo obywatelskie”, „frekwencja”, „polityka”; - podaje propozycje aktywności na rzecz klasy, szkoły; - wyjaśnia pojęcia: „organizacja pozarządowa”, „stowarzyszenie”, „fundacja”, „wolontariusz”, „partia polityczna”, „kampania wyborcza”, „statut”, „związek zawodowy”, „strajk”; - wymienia przykładowe cele działalności organizacji pozarządowych; 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: „etyka”, „samorząd zawodowy”, „kultura”; - umie wymienić podmioty życia publicznego, cechy dobrego obywatela; - zna i rozumie pojęcia: „czynne prawo wyborcze”, „bierne prawo wyborcze”, „organizacja pożytku publicznego”, „kultura polityczna”; - umie wskazać cnoty obywatelskie (odpowiedzialność, troska o dobro wspólne, aktywność, przedsiębiorczość, solidarność, roztropność, tolerancja, odwaga cywilna); 	<ul style="list-style-type: none"> - potrafi podać przykłady współdziałania i konkurowania ze sobą w życiu publicznym różnych podmiotów; - potrafi podać przykłady wybitnych Polaków działających na rzecz dobra wspólnego; uzasadnia cel działania organizacji pozarządowych, fundacji i stowarzyszeń; przedstawia cele i przykłady działania organizacji społecznych skupiających młodych ludzi w Polsce; - wyjaśnia różnicę między stowarzyszeniem a fundacją; dostrzega różnice w typach 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia szczególną rolę historyczną NSZZ „Solidarność” - potrafi wyjaśnić istotę społeczeństwa obywatelskiego; - umie wyjaśnić, dlaczego zorganizowani obywatele mogą skutecznie rozwiązywać problemy społeczne; - argumentuje zasadność postaw obywatelskich, m.in. odpowiedzialności, troski o dobro wspólne i tolerancji; - podejmuje działania na rzecz klasy, szkoły, środowiska lokalnego; 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje problemy najbliższego otoczenia i szuka ich rozwiązań; - przedstawia cele i formy działań organizacji pozarządowych aktywnych w społeczności lokalnej i regionie;

		<ul style="list-style-type: none"> - umie wymienić i rozpoznać różne formy uczestnictwa obywatelskiego w życiu publicznym; -umie wyjaśnić ideę wolontariatu i przedstawić formy działalności wolontariuszy, - potrafi przedstawić cele i formy działań stowarzyszeń i fundacji; - wymienia systemy partyjne na świecie, typy partii, partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w Sejmie RP; - wie, jakie są cechy i funkcje partii politycznych; - wyjaśnia zasadę pluralizmu politycznego; - zna zasady zakładania partii politycznych; - umie określić, jakie są podstawowe zadania i możliwości działania związków zawodowych i samorządów zawodowych; omawia szczególną rolę historyczną NSZZ,, Solidarność” 	<ul style="list-style-type: none"> partii i systemach partyjnych; umie wymienić największe partie polityczne w Polsce i ich liderów; - wymienia partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w organach stanowiących samorządu terytorialnego; - przedstawia cele działania partii politycznych oraz wykazuje, że konkurują one w życiu publicznym; - potrafi uzasadnić znaczenie etyki i kultury w życiu publicznym, rozpoznać przejawy łamania zasad etycznych w życiu publicznym i podać skutki takich działań; 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia bierną postawę obywateli wobec życia publicznego; - wie, co należy zrobić, aby założyć stowarzyszenie; - wykazuje, że działalność tego typu organizacji prowadzi do realizacji różnorodnych potrzeb; - umie wskazać podstawowe różnice programowe między partiami działającymi w Polsce; — znajduje informacje na temat działań wybranej partii (jej struktur regionalnych lub centralnych); - podaje przykłady łamania praw pracowniczych w Polsce; 	
<p>DZIAŁ V: Środki masowego przekazu (4 jednostki lekcyjne)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: „środki masowego przekazu”, „fakt”, „opinia”, „reklama”, „reklama społeczna”, „kampania społeczna”; - umie wymienić różne rodzaje środków masowego przekazu; - potrafi analizować proste sondaże; - zna podstawowe formy przekazów reklamowych; - rozumie komercyjne cele reklam; - rozumie różnice między reklamą komercyjną a reklamą społeczną; - podaje przykład reklamy społecznej; 	<ul style="list-style-type: none"> - umie uzasadnić potrzebę przestrzegania zasad etycznych w życiu publicznym; -umie scharakteryzować środki masowego przekazu; -wymienia funkcje środków masowego przekazu; znajduje w mediach wiadomości na wskazanym temacie; - potrafi odróżnić fakt od opinii; wie, czym jest opinia publiczna, jak się bada opinię publiczną; - rozumie perswazyjny charakter reklamy, jak reklama wpływa na postępowanie konsumentów na rynku; - przedstawia funkcje reklamy; 	<ul style="list-style-type: none"> — umie wyjaśnić rolę środków masowego przekazu w życiu obywateli; — wyjaśnia znaczenie środków masowego przekazu dla wolności słowa, na czym powinna polegać rzetelność dziennikarzy; — argumentuje wpływ informacji na kształtowanie opinii publicznej i postaw; — wyjaśnia wpływ sondaży na kształtowanie opinii publicznych; — rozumie, dlaczego opinia publiczna jest badana; — umie prawidłowo interpretować badania opinii publicznej; 	<ul style="list-style-type: none"> - umie ocenić postępowanie osób publicznych; - potrafi omówić różne typy kultury politycznej; - potrafi stworzyć kodeks etyczny klasy; - potrafi przeprowadzić badanie opinii publicznej, dokonać jego analizy i wyciągnąć wnioski; - krytycznie analizuje wybrany przekaz reklamowy; - ocenia wpływ reklamy na własne zachowania i wybory o charakterze konsumenckim; - wyszukuje informacje dotyczące działań mających na celu ograniczenie reklam w przestrzeni publicznej; 	<ul style="list-style-type: none"> - potrafi dokonać krytycznej analizy wybranej audycji, programu itp.; - projektuje reklamę lub kampanię społeczną podejmującą temat wybranego problemu dotyczącego uczniów lub ludzi młodych; - ocenia, jak często na jego poglądy, decyzje i wybory mają wpływ media społecznościowe, - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat wybranej kampanii społecznej, dokonuje analizy zastosowanych w niej środków,

		<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje: najważniejsze formy przekazów reklamowych, wybrane reklamy społeczne; - wie, jakie znaczenie ma marketing; - potrafi określić cele reklam i kampanii społecznych; 	<ul style="list-style-type: none"> — podaje przykłady ilustrujące perswazyjny charakter reklam; — wyjaśnia, jakie jest znaczenie gospodarcze i społeczne reklamy; — wykazuje korzyści i zagrożenia gospodarcze wynikające z istnienia reklam; — wymienia metody i formy używane przy prowadzeniu kampanii społecznych; — na przykładzie wybranej kampanii lub reklamy społecznej wykazuje, jakie cele społeczne zostały dzięki niej zrealizowane; 		<ul style="list-style-type: none"> - analizuje wybraną reklamę i wyjaśnia cel zastosowania w niej konkretnych elementów.
<p>DZIAŁ VI: Naród i państwo (6 jednostek lekcyjnych)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: „naród”, „obywatelstwo”, „ojczyzna”, „patriotyzm”, „nacjonalizm”, „Polonia”, „tolerancja”, „mniejszość narodowa”, „mniejszość etniczna”, „stereotyp”, „imigranci”, „uchodźcy”, „państwo”, „obywatelstwo”, „monarchia”, „republika”; - potrafi wymienić polskie symbole narodowe; - zna tekst Mazurka Dąbrowskiego; - wie, jak należy zachować się wobec polskich symboli narodowych; - zachowuje się godnie wobec symboli narodowych, - wie, że swoją postawą może dbać o dobre imię Polski; - wymienia mniejszości narodowe i etniczne zamieszkujące Polskę, elementy państwa; - wie, jakim typem państwa jest Polska; 	<ul style="list-style-type: none"> — definiuje pojęcia: „naród”, „świadomość narodowa”, „szowinizm”, „kosmopolityzm”, „Polonia”; — wymienia czynniki narodotwórcze, suwerenność, państwo unitarne, federacja, państwo totalitarne, autorytarne, demokratyczne; — zna zasady nabywania obywatelstwa; — zna historię powstania polskich symboli narodowych; — uczestniczy zgodnie i z powagą w obchodach rocznicowych uroczystości państwowych i szkolnych; — wie, w czym przejawiać się powinna postawa patriotyczna młodego i dorosłego człowieka; — posiada świadomość konieczności wypełnienia obowiązków wobec ojczyzny; — charakteryzuje mniejszości narodowe i etniczne zamieszkujące Polskę; — umie wskazać na mapie miejsca zwartej zamieszkiwania mniejszości narodowych i etnicznych; — definiuje pojęcie, potrafi wymienić cechy i funkcje państwa; 	<ul style="list-style-type: none"> — poprawnie stosuje pojęcia: „naród, państwo”, „państwo unitarne”, „państwo federacyjne”; — umie wyjaśnić różnicę między narodowością a obywatelstwem; — przedstawia warunki nabycia obywatelstwa polskiego z mocy prawa i wymienia inne formy uznania za obywatela polskiego oraz nadania obywatelstwa polskiego; — poczuwa się do obowiązku ochrony symboli narodowych; — propaguje właściwe postawy wobec symboli narodowych; — potrafi wymienić przejawy patriotyzmu w czasie wojny i w czasie pokoju; — umie ocenić postawę nacjonalistyczną; — wie, w których państwach znajdują się największe skupiska Polonii; -wyjaśnia, co oznacza być Polakiem lub członkiem innej wspólnoty narodowej/etnicznej; - rozumie znaczenie pojęcia „tolerancja”; — wymienia przyczyny emigracji Polaków; - rozpoznaje przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, 	<ul style="list-style-type: none"> - potrafi omówić historyczny proces kształtowania się świadomości narodowej Polaków; - współuczestniczy w organizacji uroczystości państwowych i szkolnych; - wyjaśnia, co łączy człowieka z ojczyzną – Polską, przedstawia te więzi na własnym przykładzie; - potrafi na przykładach z historii omówić różne modele postaw wobec ojczyzny; - prezentuje postacie patriotów jako wzorce osobowe; - manifestuje swoje postawy patriotyczne poprzez godne zachowanie i wypełnianie obowiązków obywatela; -porównuje strukturę narodowościową II i III Rzeczypospolitej; - propaguje idee tolerancji wobec innych narodów jako przejaw etycznych zasad życia publicznego; - zna koncepcje genyzy państwa; - wymienia cechy dobrego państwa; - ocenia relacje państwo – obywatel; 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego polskie godło w czasach komunizmu wyglądało inaczej niż obecnie, - prezentuje wybrany element polskiego dziedzictwa narodowego i wyjaśnia, na czym polega jego wyjątkowość, - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat polskich zabytków i miejsc wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO - prezentuje sylwetki wybranych wybitnych Polaków i ocenia znaczenie ich dorobku dla narodu. - przedstawia rolę patriotyzmu we współczesnym świecie. - wyjaśnia, co wpłynęło na rozlokowanie skupisk poszczególnych mniejszości narodowych w Polsce, - określa czynniki, które miały wpływ na rozmieszczenie Polonii na świecie, - przygotowuje wystąpienie dotyczące kryzysów uchodźczych na świecie, - opracowuje w ciekawej i wyczerpującej formie

		<ul style="list-style-type: none"> — zna cele, jakie realizuje państwo; — potrafi wymienić funkcje państwa, formy państwa; — charakteryzuje monarchię i republikę; — odróżnia państwa o ustroju demokratycznym od państw niedemokratycznych i zna w nich sytuację jednostki; — potrafi wymienić przykłady monarchii i republik w Europie; 	<p>szowinizmu i antysemityzmu, oraz uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się tym zjawiskom;</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia, za Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, prawa przysługujące etnicznym grupom mniejszościowym; - potrafi podać przyczyny migracji ludzi, w tym uchodźców; - omawia funkcje państwa; umie podać przykłady państw unitarnych i federacyjnych; omawia formy państw; - zna i rozumie różnice między państwem totalitarnym i autorytarnym; wykazuje różnice między monarchią konstytucyjną a republiką; rozumie współzależność między sposobem sprawowania władzy a sytuacją obywatela w państwie; 	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie i potrafi ustalić podobieństwa i różnice w sprawowaniu władzy w monarchii konstytucyjnej i republice; - ocenia sytuację obywatela w państwie demokratycznym, autorytarnym i totalitarnym; 	<p>prezentację na temat kultury mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce,</p> <ul style="list-style-type: none"> - przyjmuje rolę lidera w prowadzeniu projektu dotyczącego koncepcji kampanii informacyjnej popularyzującej dorobek wybranych mniejszości narodowych lub etnicznych mieszkających w Polsce. - omawia wpływ skrajnych postaw na historię XX w.; - potrafi przygotować prezentację wybranej mniejszości narodowej lub etnicznej
<p>DZIAŁ VII: Demokracja w Rzeczypospolitej Polskiej (6 jednostek lekcyjnych)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: „demokracja”, „referendum”, „konstytucja”, „ustawa”, „opozycja”, „sejm”, „senat”, „poseł”, „kadencja”, „prawo”, „kodeks”, „sądy”, „prokurator”; - wymienia podstawowe zasady państwa demokratycznego, podstawowe zasady ustroju RP; - potrafi nazwać centralne organy państwowe; - zna datę uchwalenia konstytucji RP, zasady wyboru Prezydenta RP; - wie, z ilu posłów i senatorów składa się parlament, kto pełni funkcję Prezydenta RP, kto tworzy Radę Ministrów; — zna nazwisko obecnego premiera; - wie, czym zajmuje się Trybunał Konstytucyjny; 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje podstawowe zasady państwa demokratycznego; - definiuje pojęcia: „konstytucja”, „korupcja”, „konkordat”, „obywatelska inicjatywa ustawodawcza”, „preambuła”, „elektorat”, „interpelacja”, „immunitet”, „Zgromadzenie Narodowe”, „immunitet parlamentarny”, „koalicja”; - odróżnia formy demokracji pośredniej od bezpośredniej; - zna układ treści Konstytucji RP, strukturę władzy centralnej; - podaje szczególne cechy konstytucji; - charakteryzuje podstawowe zasady ustroju RP; - umie wykazać, że konstytucja jest ustawą zasadniczą, podstawowym aktem prawnym; 	<ul style="list-style-type: none"> — umie wyjaśnić zasadę suwerenności narodu, zasadę przedstawicielstwa; — umie wymienić sprawy, które mogą być poddane pod referendum; — zna różnice między demokracją większościową a konstytucyjną; — wymienia referenda ogólnokrajowe, których wyniki były wiążące, oraz referenda lokalne we własnej społeczności, które były ważne; — potrafi wymienić słabości demokracji; — umie wyjaśnić zasadę konstytucjonalizmu, zasadę państwa prawa, zasadę trójpodziału władzy, zasadę pluralizmu politycznego; — poprawnie stosuje pojęcie „suwerenność”; 	<ul style="list-style-type: none"> - umie uzasadnić wyższość demokracji nad systemem totalitarnym i autorytarnym; - argumentuje w dyskusji na temat wad i zalet demokracji; — zna i rozumie mechanizmy funkcjonowania państwa demokratycznego; - uzasadnia znaczenie procedur demokratycznych i stosuje je w życiu szkoły oraz grup, w których uczestniczy; - charakteryzuje uprawnienia organów władzy; - dowodzi szczególnego znaczenia konstytucji wśród innych aktów prawnych; - rozumie różnicę między władzą ustawodawczą a wykonawczą; - charakteryzuje zasady prawa wyborczego; - objaśnia konieczność poparcia większości sejmowej dla Rady 	<ul style="list-style-type: none"> - umie przedstawić historię demokracji; - przygotowuje w ciekawej formie prezentację na temat historii polskiego parlamentu. - ocenia stan demokracji w państwie i uzasadnia swoje zdanie, - przedstawia główne elementy procedury sądowej w procesie cywilnym i karnym; — omawia historię polskich konstytucji; - omawia okoliczności przywrócenia urzędu prezydenta w Polsce, - prezentuje w ciekawej i wyczerpującej formie życiorysy polityczne prezydentów Polski wybranych w wyborach powszechnych - umie wykazać, że decyzje podejmowane w wybranym

		<ul style="list-style-type: none"> - znajduje w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przepisy dotyczące wskazanej kwestii; - przyporządkowuje instytucje według zasad trójpodziału władzy; - umie przedstawić sposób powoływania parlamentu; - potrafi wymienić uprawnienia Sejmu i Senatu, partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w polskim parlamencie, uprawnienia Prezydenta RP; zna sylwetki dotychczasowych prezydentów RP, ze szczególnym uwzględnieniem osoby obecnie piastującej ten urząd; -umie omówić procedurę tworzenia Rady Ministrów; - potrafi wymienić uprawnienia Rady Ministrów; - zna strukturę wymiaru sprawiedliwości w Polsce, zasady wymiaru sprawiedliwości, a szczególnie zasadę niezawisłości sędziowskiej i zasadę dwuinstancyjności procesu sądowego; - podaje kompetencje Trybunału Konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej; - wyjaśnia zasadę państwa prawa,; - przedstawia, w jakich sprawach orzeka sąd rejonowy; 	<ul style="list-style-type: none"> — wyjaśnia, jakie instytucje i w jaki sposób realizują w Polsce zasadę trójpodziału władzy; — umie przedstawić organizację pracy parlamentu; — potrafi omówić funkcje sejm i jak powstają w Polsce ustawy; — wie, komu przysługuje inicjatywa ustawodawcza; — wie, kto pełni funkcje marszałków Sejmu i Senatu; — znajduje informacje o życiorysie politycznym osób pełniących urząd prezydenta RP, które wybrano w wyborach powszechnych, oraz o działaniach urzędującego prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej; — potrafi omówić funkcje rządu; — zna nazwiska obecnych wicepremierów; — umie wykazać, że decyzje podejmowane w wybranym ministerstwie mają wpływ na życie jego rodziny; — wie, w jaki sposób można odwołać rząd; — porównuje uprawnienia prezydenta i Rady Ministrów; - umie wyjaśnić, w jaki sposób Trybunał Konstytucyjny kontroluje zgodność prawa z konstytucją; - zna kompetencje Trybunału Stanu; - wyjaśnia podział na sądy powszechne i administracyjne; 	<p>Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej (bądź jej działań);</p> <ul style="list-style-type: none"> - formułuje treść interpelacji poselskiej; - omawia procedurę odwołania prezydenta; - przygotowuje materiały do prasy o pracy prezydenta RP; - rozumie pojęcie „służba cywilna” i jej rolę w państwie demokratycznym; - potrafi wymienić cechy, które powinien posiadać urzędnik państwowy; - zna nazwiska dotychczasowych Premierów III RP; - zna nazwiska ministrów poszczególnych resortów; - uzasadnia konieczność niezawisłości sędziowskiej; - umie wymienić organy stojące na straży prawa w RP i określić ich zadania; - wymienia główne dziedziny prawa; 	<p>ministerstwie mają wpływ na życie jego rodziny;</p>
<p>DZIAŁ VIII: Samorząd terytorialny (5 jednostek lekcyjnych)</p>	<ul style="list-style-type: none"> — zna i rozumie pojęcia: „samorząd terytorialny”, „kadencja”, „gmina”, „wójt”, „burmistrz”, „prezydent”, „powiat”, „starosta”, „województwo”, „marszałek”; — zna zasady prawa wyborczego i wie, komu 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: „samorząd terytorialny”, „elektorat”, „komitet wyborczy”, „kampania wyborcza”, „mienie komunalne”, „budżet gminy”; - zna strukturę samorządu terytorialnego w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie stosuje pojęcie „samorząd terytorialny”; - wyjaśnia, na czym polegają zasady decentralizacji i pomocniczości; - rozumie podział zadań między organami władzy samorządowej a władzą centralną; 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia, jak są wybierane i jak mogą zostać odwołane organy władz samorządowych; - wykazuje konieczność współdziałania w życiu społecznym i wyjaśnia istotę samorządności; 	<ul style="list-style-type: none"> - realizuje projekt na temat związany z gminą i publicznie go prezentuje; - wskazuje różnice występujące pomiędzy zadaniami poszczególnych struktur samorządu: gminy, powiatu, województwa;

	<p>przysługuje bierne i czynne prawo wyborcze; — lokalizuje siedzibę władz gminy; — wie, kto pełni w jego gminie funkcję burmistrza i starosty w jego powiecie; — potrafi na mapie wskazać województwo, w którym mieszka i jego stolicę, a także nazwać województwa ościennie; — zna podstawowe fakty z historii swojej gminy;</p>	<ul style="list-style-type: none"> - umie wymienić organy samorządu wojewódzkiego, powiatowego i gminnego; - zna nazwy i rozmieszczenie na mapie wszystkich województw w Polsce; - umie wymienić organy gminy; - wskazuje zadania własne i zlecone gminy; - wie, kto jest przewodniczącym rady w jego gminie; - potrafi wymienić zadania samorządu gminnego, powiatowego, wojewódzkiego; - zna różne sposoby wpływania obywateli na decyzje władz gminy; - wie jakie sprawy można załatwić w urzędzie gminy, jak powstaje i na co jest przeznaczony budżet gminy, jakie sprawy można załatwić w urzędzie powiatowym i wojewódzkim; - przedstawia możliwości załatwienia spraw poprzez e-urząd; - wymienia organy samorządu powiatowego i wojewódzkiego sposób ich powoływania oraz odwoływania, - wypełnia wniosek o paszport - znajduje i przedstawia informacje na temat swojej gminy, wydarzeń i postaci z jej dziejów; - podaje, kto pełni funkcje przewodniczącego rady gminy/miasta; 	<ul style="list-style-type: none"> - określa specyfikę działalności organów terytorialnych; - umie napisać podanie, krótki list w sprawie publicznej i wypełnić prosty druk urzędowy, np. wniosek o wydanie dowodu osobistego; - potrafi analizować dane dotyczące budżetu gminy; - umie podać przykłady działalności gospodarczej w gminie; - przedstawia, jak zorganizowany jest urząd gminy (miasta/dzielnicy); - korzysta z prostych procedur oraz z możliwości, jakie stwarzają obywatelom instytucje życia publicznego; - znajduje w mediach lokalnych informacje na temat publicznych działań osób pełniących funkcje w organach samorządu terytorialnego; - wie, jakie obowiązki ma urzędnik wobec obywatela; - wymienia cechy dobrego urzędnika samorządowego; - posługuje się formularzami urzędowymi; 	<ul style="list-style-type: none"> - zna frekwencję wyborczą w swojej miejscowości podczas ostatnich wyborów; - porównuje i interpretuje wyniki wyborów samorządowych; - proponuje przedsięwzięcie na rzecz rozwoju gminy; - aktywizuje uczniów do realizacji tego przedsięwzięcia; - rozpoznaje problemy społeczne swojej społeczności lokalnej (np. wynikające z sytuacji demograficznej, gospodarczej, infrastrukturalnej), formułuje sądy dotyczące tych problemów; - ocenia pracę samorządu powiatowego; - proponuje w formie pisemnej inicjatywę obywatelską na rzecz powiatu lub województwa; - organizuje debatę na temat problemów zaobserwowanych na terenie gminy; 	<ul style="list-style-type: none"> - angażuje się w działania obywatelskie na rzecz swojej gminy; - proponuje program wyborczy; - ocenia, czy system władz samorządowych sprzyja zaangażowaniu mieszkańców w życie społeczności lokalnej, i przytacza argumenty na poparcie swojego stanowiska; - przygotowuje w ciekawej i wyczerpującej formie prezentację na temat gminy lub miasta, w których mieszka (zasłużone postacie i wydarzenia z dziejów gminy),
<p>DZIAŁ IX: Polska we współczesnym świecie (8 jednostek lekcyjnych)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia symbole Unii Europejskiej, Ojców Europy, najważniejsze instytucje europejskiej; - zna aktualną liczbę członków UE, datę przyjęcia Polski do Unii Europejskiej; - wskazuje na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej; 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje okoliczności powstania Unii Europejskiej; - wskazuje na mapie starych i nowych członków Unii Europejskiej; - charakteryzuje trzy filary UE, przyczyny przystąpienia Polski do UE, działanie głównych funduszy europejskich, 	<ul style="list-style-type: none"> — zna zasady działania Unii Europejskiej; — charakteryzuje kompetencje najważniejszych instytucji UE; — wie, jakie były przyczyny utworzenia wspólnot europejskich; — rozumie, na czym polega zasada pomocniczości i solidarności w UE; 	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie, jakie znaczenie ma integracja europejska dla umocnienia pokoju w Europie; - wie, ilu jest komisarzy oraz ile miejsc w Parlamencie Europejskim posiada Polska; - wyszukuje wiadomości na temat państw kandydujących do UE; 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie wybrane miejsca, gdzie nastąpiła klęska o charakterze ekologicznym; - przygotowuje esej lub prezentację pt. „Ziemia – planeta ludzi”. - ocenia proces integracji Polski z Unią Europejską,

	<ul style="list-style-type: none"> - wie, na czym polega obywatelstwo europejskie; — zna wyniki referendum akcesyjnego; - definiuje pojęcia: „wspólny rynek”, „strefa Schengen”, „region”, „euroregion”; - wymienia główne fundusze europejskie; - rozumie dlaczego UE wyrównuje szanse regionów; - zna programy edukacyjne realizowane w ramach UE; - wie, czym jest NATO; - potrafi wyjaśnić pojęcia: „Układ Warszawski”, „zimna wojna”, „kraje rozwijające się”, „Trzeci Świat”, „uchodźcy”, „emigranci”, „terroryzm”, „globalne ocieplenie”, „dziura ozonowa”, „kwaśne deszcze”; - wymienia najważniejsze organy NATO, główne organy ONZ; - wie, w którym roku Polska została przyjęta do NATO; — wie, czym jest ONZ; - zna datę powstania ONZ i datę przyjęcia do niej Polski; - wie, gdzie znajduje się siedziba ONZ; - wskazuje na mapie przykładowe kraje rozwijające się w Azji i w Afryce; - wymienia najważniejsze przyczyny biedy w krajach rozwijających się, przyczyny współczesnych wojen. 	<p>programy edukacyjne realizowane w ramach UE;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia obywateli polskich pełniących ważne funkcje w instytucjach unijnych; - wymienia podstawowe zasady wspólnego rynku europejskiego; - rozumie, jakie znaczenie dla Polski ma swobodny przepływ osób i wybór miejsca pracy; - wskazuje na mapie euroregiony; - wskazuje na mapie państwa należące do NATO; - wyjaśnia, czym jest OBWE i Partnerstwo dla Pokoju; - charakteryzuje: kompetencje głównych organów NATO, ONZ, - na podstawie tekstu źródłowego określa cele i zasady działania NATO; - wskazuje na mapie miejsca, gdzie Polska brała udział w misjach wojskowych NATO; -wymienia najważniejsze organizacje wyspecjalizowane ONZ; -na podstawie Karty Narodów Zjednoczonych omawia cele organizacji; -charakteryzuje przyczyny biedy w krajach rozwijających się, przyczyny i przebieg konfliktu zbrojnego w wybranym kraju; - rozumie różnicę między uchodźcą a imigrantem; - poprawnie stosuje pojęcie „globalizacja”; - opisuje metody, jakimi posługują się terroryści dla osiągnięcia swoich celów; - podaje przykłady najważniejszych zamachów terrorystycznych w ostatnich latach; 	<ul style="list-style-type: none"> — wymienia najważniejsze traktaty europejskie; — przedstawia podstawowe korzyści związane z obecnością Polski w Unii Europejskiej; — przedstawia znaczenie strefy Schengen dla obywateli Polski; — charakteryzuje zasady wspólnego rynku; — porównuje korzyści i straty wynikające z utworzenia wspólnego rynku pracy; — potrafi znaleźć informacje o wykorzystaniu funduszy unijnych w swojej gminie lub swoim regionie; — zna programy realizowane przez Polskę z otrzymanych funduszy UE; — charakteryzuje: cele programu Erasmus; — rozumie znaczenie NATO dla bezpieczeństwa Polski; — na podstawie analizy tekstu źródłowego określa, w jakich sytuacjach NATO może użyć siły militarnej; — rozumie szczególną rolę Rady Bezpieczeństwa dla utrzymania pokoju na świecie; — określa rolę Zgromadzenia Ogólnego dla umacniania współpracy między narodami; — przedstawia działalność Polski w Organizacji Narodów Zjednoczonych; — określa, na czym polega pomoc ekonomiczna i humanitarna dla państw rozwijających się; — podaje przykłady pomocy dla krajów rozwijających się realizowanej przez państwo polskie i organizacje pozarządowe z Polski; — charakteryzuje formy globalizacji: polityczną, gospodarczą, kulturową i produkcji; 	<ul style="list-style-type: none"> - potrafi określić, czym jest tzw. brexit i omówić jego przyczyny; - potrafi dokonać bilansu korzyści i strat wynikających z członkostwa Polski w UE; - przedstawia projekt działań dla swojej szkoły wykorzystujący jeden z programów edukacyjnych UE; - potrafi przedstawić argumenty za obecnością żołnierzy polskich w zagranicznych misjach wojskowych lub przeciw niej; - charakteryzuje główne założenia polskiej polityki obronnej; - opisuje udział Polaków w misjach pokojowych i pracach organów ONZ; - rozumie różnicę między ONZ a Unią Europejską; - wskazuje na mapie państwa, w których były prowadzone misje wojskowe lub pokojowe ONZ; - dokonuje bilansu dobrych i złych skutków globalizacji; - potrafi pozyskać informacje dotyczące problemu uchodźców i imigrantów w Europie; - ocenia, czy imigracja może być zagrożeniem czy szansą dla Polski i innych krajów europejskich; - wyszukuje z różnych źródeł informacje na temat zamachu na World Trade Center; - rozumie, w jaki sposób walka z terroryzmem prowadzi do ograniczenia praw człowieka; 	<ul style="list-style-type: none"> - rozważa, jakie mogą być konsekwencje wychodzenia kolejnych krajów z UE, - ocenia wkład Polski w proces integracji UE; - ocenia skuteczność działań ONZ dla zachowania pokoju na świecie; - potrafi zaproponować sposoby pomocy dla krajów rozwijających się możliwe do zrealizowania przez każdego ucznia; - potrafi uzasadnić zależność życia na Ziemi od zachowania równowagi ekologicznej; - przygotowuje prezentację pokazującą przykłady wykorzystania funduszy UE w swoim regionie; - ocenia skutki prowadzonych współcześnie wojen dla pokoju ogólnoswiatowego;
--	---	--	---	---	--

			<ul style="list-style-type: none">— wskazuje na mapie miejsca najważniejszych konfliktów międzynarodowych;— wyraża swoje opinie na temat terroryzmu;— omawia konsekwencje konfliktów międzynarodowych i narodowościowych dla krajów nimi objętych;— rozumie swoje związki z przyrodą i wie, że jest ona niezbędna do życia oraz funkcjonowania człowieka;— podaje sposoby, za pomocą których każdy człowiek może się przyczynić do zmniejszenia globalnego ocieplenia, dziury ozonowej i niedoborów wody.		
--	--	--	---	--	--

